ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔՍԱՆԵՒԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 29 ԱՊՐԻԼ 1867 — ԹԻՒ 804

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 29 ԱՊՐԻԼ

Մեր նախընթաց Տեսութենէ 'ի վեր քաղաքական հորիզոնը քիչ մը պարզուեցաւ և մօտաւոր պատերազմի վախը առայժմ փարատեցաւ. Լիւքսէնպուրկի խնդիրը բարեկամաբար լուծուելու մեծ հաւանականութիւն կըտեսնուի. քանզի կըհաստատեն թէ Գաղղիան և Բրուսիան արդէն համաձայնութիւն տուած են, որպէսզի այս գործը Եւրոպիոյ տէրութեանց խորհրդակցութեամբ մի կարգադրուի. Կըյաւելցնեն նաև թէ այս խորհրդակցութիւնը Լոնտոն պիտի ըլլայ հետեւեալ հիմանց վերայ. այսինքն Բրուսիան Լիւքսէնպուրկի բերդը պիտի պարպէ և այս դքսութիւնը չէզոք պիտի հրատարակուի մեծ տէրութեանց երաշխաւորութեամբը.

Փարիզի Մոնիթէօր օրագիրը ամսոյս 18—30 ամսաթուով հետեւեալ խաղաղասիրական տեղեկութիւնները կըհրատարակէ.

"Երբոր Լիւքսէնպուրկի դէպքը պատահեցաւ, զօրաբանակին պատրաստ զինուորաց թիւը՝ կանոնաւոր թիւէն պակաս էր 'ի պատճառս նուազութեանց (րէտիւքսիոն) որ տեղի ունեցած էին. Ուստի կառավարութեան պարտքն էր որ հարկաւոր զգուշութեանց միջոցները ձեռք առնու պատրաստ զինուորաց կանոնաւոր թիւը լրացնելու համար, ձիեր ծախու առնու և սահմանագլխոյ բերդերը պաշտպանողական վիճակի մէջ դնէ. Բայց խաղաղական լուրերը համաձայն կըյայտնեն որ ամենևին հրաման չտայ նոր միջոց մի կարգադրելու. Ուստի արձակուած (քոնժէտիէ) զինուորները՝ որոնք ետ պիտի կանչուէին, թոյլ պիտի տրուի այժմ որ իրենց հայրենի գաւառները մնան".

Մինթէ այս հրատարակութիւնը կրնա՞յ կատարեալ ապահովութիւն տալ թէ պատերազմ պիտի չըլլայ Լիւքսէնպուրկի խնդրոյն պատճառաւ. Ոչոք կրնայ ստոյգ պատասխան մի տալ. ընդհակառակն շատերը կըսեն թէ Բրուսիոյ Թագաւորին ատենախօսութիւնը՝ զոր Պէրլինի ազգային խորհրդանոյին մէջ ըրաւ, ամենևին չհամաձայնիր Գաղղիոյ Մոնիթէօրին յայտարարութեանը հետ. Վասնզի երկբայական զրուցուած մըն է, որ այժմեան քաղաքականութեան երկբայելի կացութիւնը կըյայտնէ.

"Գերմանական ազգին միացեալ զօրութիւնները, ըստ Բրուսիոյ Թագաւորը, կարող պիտի ըլլան ապահովցնելու խաղաղութեան բարիքը և իւր իրաւանց ու օգտից ազդու պաշտպանութիւնը. Այսու համոզմամբ Գերմանական ազգը անկեղծ սրտիւ պիտի աշխատի եւրոպական խաղաղութեան չփոթուելուն առաջքը առնուլ այնպիսի միջոցներով, որոնք չկրնան վնաս պատճառել հայրենեաց պատւոյն և օգտիցը.

"Գերմանական ժողովուրդը՝ միաւորութեամբ զօրացեալ, կրնայ վստահութեամբ իւր աչաց առջև բերել ապագային մէջ պատահելու դէպքերը եթէ, հայրենասէր ոգւով, կուզէք նպաստամատոյց ըլլալ՝ որպէսզի ազգային միաւորութեան մեծ գործը յաջողութեամբ լմըննայ".

Ինչպէս կըտեսնուի, Բրուսիոյ Թագաւորը ապագային մէջ պատահելու դէպքերը խորհրդարանին առջև կըդնէ. որով Գաղղիոյ դիւրազգայութիւնը կըգրգռէ. ինչու որ ապագային մէջ պատահելու դէպքերը ըսելով նոյն տէրութեանը ակնարկութիւն ընել կուզէ. և այսպիսի խօսքերը խաղաղասիրական չեն կրնար համարուիլ.

Միւս կողմանէ կըտեսնեմք որ պատերազմական զգուշութիւնները շարունակ 'ի գործ կըդրուին. Քանզի Քրաքովիէն Վիէննայի մէջ հրատարակուած Բրէս լրագրոյն հետեւեալը կըգրեն.

"Ութ օրէ 'ի վեր Ռուս վաճառականներ լեցուեցան Կալիցիայի ամեն կողմը և որչափ վարսակ (եուլաֆ) որ կըգտնեն, ամենն ալ ծախու կառնուն առանց նայելու գնոյն բարձրութեանը՝ զոր վաճառողները կըպահանջեն. տեսնելով որ շատ կուզուի Քաղաքական շփոթութիւնները երեւան ելլելէ 'ի վեր՝ որոյ պատճառ տուաւ Լիւքսէնպուրկի խնդիրը, ամեն տեսակ ընդեղէնները՝ բաց 'ի գարիէն, այնչափ փութով կուզուին և այնչափ մեծ քանակութեամբ ծախու կառնուին Բրուսիոյ կառավարութենէն, որ Շարլը—Լուի կոչուած երկաթուղին չհասնիր միայն իւր կառքերովը փոխադրել զանոնք. Կըյաւելցնեն նաև թէ Քրաքովիայի նահանգին մէջ ինչպէս նաև Կալիցիայի մէջ ծախու առնուած ձիերն ալ Բրուսիոյ հաշուին համար է".

Գաղղիան եւս ամեն զգուշութիւնները՝ զորս ժամանակիս ծանր պարագաները կըպահանջեն 'ի գործ դնելու վերայ է, և ամենէն յառաջ դաշնակից գտնելու հոգ կըտանի. Լրագիրներէն ոմանք կըհաստատեն թէ Իտալիոյ և Գաղղիոյ մէջ յարձակողական և պաշտպանողական դաշնակցութիւն մի եղած է յորմէհետէ որ Իսթացցի նեպուհը Ֆիորէնցայի դահլճին նախագահ կարգեցաւ. վասնզի այս երեւելի պաշտօնատարին Գաղղիոյ համար ունեցած բարեկամութիւնը 'ի վաղուց անտի յայտնի է. Բայց յայտմանէ տարակոյս չկայ թէ Աւստրիան ալ յօժարամիտ է Գաղղիոյ հետ միանալու, 'ի դիպուածի պատերազմի մը ընդդէմ Բրուսիոյ. բայց առայժմ կըփափաքի չէզոք մնալ և բարեպատեհ առթի սպասել. Ֆիորէնցայէն Ապրիլ 12 ամսաթուով հետեւեալը կըգրեն. "Բրուսիոյ կառավարութիւնը մեծ ջանք կընէ այստեղ՝ արգիլելու համար զհաստատութիւնը յարձակողական և պաշտպանողական դաշնակցութեան մի 'ի մէջ Գաղղիոյ, Իտալիոյ և Աւստրիոյ. Այս դաշնակցութենէ շատ կըվախնայ. վասնզի կարող է անոր փառասիրութեանը վախճան մի տալ.

Անգղիոյ և Սպանիոյ կառավարութեանց մէջ պատահած վէճը՝ որուն համար մեր նախընթաց թուոյն մէջ իմացուցինք թէ ծանր կերպարանք մը առած է, բարեկամաբար լմըննալու վերայ է. վասնզի Սպանիան ճանաչելով Թուին-Վիքթորիա կոչուած անգղիական նաւուն ապօրինաւոր կերպիւ գրաւուիլը՝ յանձնառու եղաւ ետ տալու զայն՝ հանդերձ արժանաւոր համարուած հատուցմամբ մի.

Հելլադայի Գէորգ Թագաւորը արդէն մեկնեցաւ Աթէնքէն, տէրութեան հոգաբարձութիւնը իւր հօր եղբօրը փան իշխանին յանձնելով. Հելլենացիք իրենց Թագաւորին Եւրոպայի մէջ ընելու ճանապարհորդութեանը վերայ մեծ ակնկալութիւններ ունին 'ի նպաստ քաղաքական օգտից իրենց հայրենեացը. բայց այս ակնկալութիւնները աւաղոյ վերայ հիմնեալ են. վասնզի Հելլադայի նկատմամբ մեծ տէրութեանց ունեցած քաղաքականութիւնը արդէն յայտնի է.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՅԱՂԹՕՂ Է ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ

Այսօրուան օրս Րէիզեան Մկրտիչ—Պէյին դէմ եղած ամբաստանութեան ճշմարտութիւնը յայտնի է բոլոր աշխարհի. Ամեն մարդ հասկցաւ թէ յիշեալ անձը՝ որ ազգասէր և առատաձեռն կըձևացնէր զինքը և որուն Կ. Պոլսոյ ազգային Վարչութեան ատենապետութիւնը յանձնուած էր ժամանակ մը, անխղճաբար արդարութեան և իրաւանց դէմ վարուելով՝ իւր եղբօրորդւոց ժառանգական իրաւունքը կուզէր անհետ ընել, և կաշխատէր լրագրաց միջոցաւ խաբել զհասարակութիւնը՝ հաւատցընել ուզելով անոր թէ իւր եղբօրորդւոցը վճարած 38,062 աւստրիական թալէրը՝ նուէր մըն է իւր կողմանէ. այնինչ այս օրուան օրս յայտնուեցաւ և ապացուցուեցաւ իւր ձեռագիր իսկ վկայութեամբը, թէ այն գումարը յիշեալ որբոց ժառանգութեն մէկ մասն է.

Կ. Պոլսոյ Մասիս պատուական լրագիրն ալ՝ այս գործոյն նկատմամբ Արշալուսոյ մէջ հրատարակուած զանազան նամակներէն աղէկ իմանալով արդարութեան որ կողմը ըլլալը, իւր թուոյն մէջ որ 'ի 6 Ապրիլի կըդատապարտէ Րէիզեան Մկրտիչ—Պէյը, որ 'ի սկզբան ինքզինքը արդարացնել կուզէր անհիմն ու խաբէական նամակներ հրատարակել տալով յիշեալ լրագրոյն մէջ.

Յաղթօղ է արդարութիւն, ըսինք վերը. այո յաղթօղ է երբոր բարեբաղդաբար վեհանձն, ազգասէր և հզօր պաշտպան մի կունենայ, ինչպէս այս ցաւալի պարագայիս մէջ ունին հանգուցեալ Րէիզեան Գրիգոր աղայի աղնիւ որբերը. Պաշտպան մի՝ որուն երկար և երջանիկ կենացը համար աղօթօղ են անդադար ոչ միայն յիշեալ որբերը, այլև բոլոր արդարասէր և իրաւասէր անձինք. Նմանապէս անկեղծ շնորհակալութեան և գովութեան արժանի է Գահիրէի մեր մեծարգոյ թղթակցին բարեխնամ ջանքը՝ զոր 'ի սկզբանէ անտի մեծ փութով և ազգասիրական կարեկցութեամբ 'ի գործ դրաւ ճշմարտութիւնը երեւան հանելու և արդարութիւնը յաղթօղ հանդիսացնելու համար.

Կըլսեմք թէ Րէիզեան Մկրտիչ—Պէյը՝ ճշմարտութեան երեւան ելլելը տեսնելով և իրեն դէմ բացուելու դատին ծանր հետեւութենէն վախնալով՝ Կ. Պոլսէն փախչեր է. Այս մայրաքաղաքին Հայ լրագիրներէն մէկը կըսէ թէ Լոնտոն գացած է.

Բայց Անգղիա ալ գացած ըլլայ, դարձեալ ճար չկայ. և պիտի պարտաւորի իւր եղբօրորդւոց ժառանգական իրաւանց մնացեալ մասը շուտ կամանպան հատուցանելու որ յաղթօղ է արդարութիւն.

Վասնորոյ կըխրատեմք բարեկամաբար Րէիզեան Մկրտիչ—Պէյին, որ խոհեմու խաղաղասէր անձանց միջնորդութեամբը աշխատի որ յառաջ այս գործը լմընցնելու. քանզի երկարելով՝ կրնայ եւս առաւել ծանր կերպարանք ստանալ 'ի մեծագոյն վնաս իւր անուան և իւր քսակին.

Կալկաթայէն առ մեզ 'ի հրատարակութիւն յուղարկուած հետեւեալ երկու նամակները անտարակոյս խիստ վշտալի տպաւորութիւն մի պիտի ընեն բոլոր ազգասիրաց վերայ. Քանզի ինչպէս ուրիշ անգամ ալ գրուած եմք, մեր ազգը՝ դժբաղդաբար ամենտեղ միևնոյն յուսահատ վիճակի մէջ կըգտնուի. և ինչպէս կարելի է լաւագոյն կացութիւն մի սպասել այնպիսի ժողովրդէ մի, որ ընդ ամենայն աշխարհ ցրուեալ և շատ տեղ խիստ սակաւաթիւ ըլլալէ 'ի զատ, երկպառակութիւնը, չար նախանձը և կրօնափոխութեան հակամիտութիւնը՝ որոնք տգիտութեն պտուղ են. մշտնջենաւոր կերպիւ կըտիրեն անոր վերայ. Իրաց ճշմարիտ և ցաւալի վիճակը այս է. բայց Աստուծոյ ողորմութիւնն ալ շատ է. ուստի մեր յոյսը հաստատուն պահելով առ Նա. աշխատինք միաբանութեամբ այս չարեաց պատճառը՝ այսինքն տգիտութիւնը մեր մէջէն անհետ ընելու. Եւ այս բանը ուրիշ կերպիւ չկրնար ըլլալ, բայց միայն ամեն տեղ ազգային վարժարանները աւելցնելով և զանոնք բարեկարգութեամբ զարգացնելով. Մանաւանդ կըպարտաւորիմք բաւական թուով ժառանգաւորաց օրինաւոր դպրոցներ հաստատել. որոնք կարող ըլլան քիչ ժամանակուան մէջ ուսումնական, լեզուագէտ և բարեկիրթ եկեղեցականներ մատակարարել ազգին. վասնզի ամեն կողմէն դանգատներ կըլսուին միշտ մեր կղերին տգիտութեանը դէմ.

Ըհա այս կերպիւ միայն և Վ̔երին Նախախնամութեան յատուկ շնորհիւը կրնայ ազգիս այժմեան ցաւալի և յուսահատ վիճակը յաջող փոփոխութիւն մի ստանալ՚ի մխիթարութիւն սրտի ազգասիրաց ։

Կալկաթա, 2 Ապրիլ 1867

Յարգոյապատիւ խմբագիր Արշալուսոյ

Ձեր պատուական լրագիրն կարդալով՝ որչափ ժամանակէ ժամանակ ազգային բաների վերայ ուրախացել եմ, նոյնչափ եւ սրտով ցաւեցայ մեր Կ. Պօլսու ազգին դատն պատահածին. զոր 796և797 համարոց միջումն յիշած էք ։ Փանզի մեր ազգային պայծառութեան յոյսն՝ նոյն մայրաքաղաքին բազմութեան վերայ պահած էինք վասն կերպ կերպ բարեկարգութեան, վերաբերիլ մեր խեղճ և անկեալ ազգութեան ։ Իսկ այժմ ինչ պիտի մտածենք. եթէ դալար վայտն այդպէս՝ չորն ինչ պիտի լինի ։ Երևի թէ ընթագիրն՝ զոր սուրբ Սահակն տեսաւ վասն բարձման մեր ազգի Թագաւորութեանն, այժմ հրջվելոյ մեր ազգութեան վերայ, ինչպէս Հայոց պատմութեան առաջին հատորի վերջումն խօսմանց ։

Մենք թէպէտ հաւատալ չեմք թէ Կ. Պօլսոյ մեր ազգի ցաւն ինչ է որ ուզումէ իւր եկեղեցին թողնի և այլոյ կրօնի մէջ մտնի, բայց մեր Հնդկաստանին նայելով՝ շատ հաւանական համարենք թէ լինի մեր եկեղեցականաց խստութենից և անհոգութենից, զի ժամանակին հոգ չեն տանում իւրեանց ժողովրդոց ցաւն հասկանալ և մին դեղ ու ճար անել. մինչ պարտաւորման յատուկ ճանապարհ գտանել ։

Մենք շատ ուրախ կլինինք եթէ այս մասին մեր կարծիքն սխալ լինի. բայց որչափ աջ ու ձախ տեսանեմք միևնոյնն հաստատմանց. և ինչպէս համառօտ կերպով յայտնեմք մեր տեղւոյս անցքն, որ քանի տարի է մեր ազգիցն ոմանք սկսեր են անգղիացւոց եկեղեցին դնալ. իւրեանց խղճմտն տեղն միրտել տան և ոմանք տեղն սըրսակին. որպէս անցեալ ամսոյ 18ին մին ջհուն իւր մօրքեռ գտեր հետ ամուսնացաւ. և քանի օրով առաջ մին պարոն եւս իւր երեխայն յիշեալ եկեղեցին մկրտել տուեց ։ Իսկ մեր հոգևորականքն տեսնելով և իմանալով ոչինչ փոյթ չունին. ո՛չ գնան քարոզել և ո՛չ զպատճառն հարցանեն. միայն եկեղեցումն նստած իրարու համար չար խորհրդին, գլուխ մտանեն. ժողովրդոց միտքն գայթակղեն և իւրեանց սուրբ կրօնն անպատուեն ։ Եւ սորա մեծ պատճառն այն է, որ անուսում ջվանանոց (երկտասարդներէն) քահանայ են ձեռնադրում, և երեք տարուան համար թեմ տալով ուղարկում են Հնդկաստան. ուր գան մին մեծ գումար պարտք շալակած և ուրիշ բան չեն մտածեր՝ բայց միայն գիշեր ցերեկ իւրեանց պարտքի հատուցումն և փողով յետ գնալն ։ Իս պատճառաւ քաւթենից և չողոքորթութենից պակաս չեն մնար, օրինաց կարգն չեն պահեր, ժողովրդոց ցաւն չեն կամիր իմանալ և եկեղեցւոյ պատիւն ոտնակոխ առնելն ափսոսանք չեն, ինչ կերպ որ լինի՝ լինի, միայն թէ իւրեանց մաթլաբն տեղ հասանի ։ Եւ յետ ամենայնի թողուն գնան, որպէս անցեալ են վճռակարքն ։ Աստուած իւրեանց բարի տայ և իւրեանց ձեռնադրող եպիսկոպոսաց հոգին լուսաւորէ ։

Ես մին սովորութիւն ունիմ որ, ինչ գրութիւն աչքիս յանդիման գայ, պիտի օրինակն պահեմ զի շատ անգամ պէտք է լինում, որպէս այժմ ։ Ահա գրումս ծրարեալ օրինակումն կըհասկանաս Կալկաթու հասարակութեան ցաւն՝ զոր քանի տարի յառաջ յայտներ են տեղւոյս առաջնորդին. նա ուղարկելոյ Ջուղայու առաջնորդին. լսեմք թէ Էջմիածնայ Ս. կաթուղիկոսին եւս գրելոյ, բայց ոչ ոք մինչ օրս պատասխան չի տուել և ոչ ոք հոգս խեղճ ժողովրդոց համար եղած է ։ և էսպէս կամաց ակամայ գիմում են յայլազգի եկեղեցին և մերն մնում է խեղճութեան մէջ ։ Այժմ դու ե՛կ, տես և իրաւունք տուր, թէ աղորմելի հասարակութիւնն ինչ անի, ինչ լայ իւր գլուխն, իւր ցաւն ո՞ւմ տայ երբ լսող չկայ և ի՞նչպէս չպիտի յուսահատի իւր եկեղեցիէն և իւր ազգութենէն ։ Կան ՚ի Կալկաթա մեր ազգիցն՝ որ քանի տարի է ո՛չ իւրեանք եկեղեցին են մտել և ո՛չ քահանայից տուն նոցա բնակութիւնն, և ո՛չ իմացել են թէ ո՛վ և ինչ ժողովուրդ կան կամ ինչ տեղ բնակում են. քահանայից ջանքն որպէս ասացինք, այն է՝ միևեանց փառ առնել, միմեանց հաց հատանելն, հարստանալ և յետ դառնալն իւրեանց տունն ։

Արքազան Մովսէս առաջնորդն՝ երկու տարի է, որ տեղս եկեղեցականին լուր է տուեր թէ ինքն Հնդկաստանու թեմերին և ժողովրդոց այցելութեան պիտի գայ. եկեղեցպանն եւս գրելոյ տուած է կամացդ. այս անհաճոյ լինելով, որպէս սաւն և ձիւնալի պատասխան՝ դարձեալ եկեղեցպանին գրումայ որ հասարակաց ժողով կոչի և հարցանի նոցա կամքն. եթէ ուզեն՝ յետոյ գայ. մինչդեռ Արքազանն պիտի լաւ կերպում իմացած լինի Կալկաթու ժողովի կերպն և ազգի անհամաձայնութիւնն. որ եթէ մին անձն որ ոք լաւ և բարի յառաջադրութիւն առնէ, միւսն պիտի կամաւ ներհակի և կռուից արտաքոյ ուրիշ բան չկայ ։ Եւ եթէ եկեղեցպանն լսի և ժողովք կոչի, անխափան երկու զատք պիտի բաժանուին համեմատ սովորութեան. ուզեցող և չուզեցող. յետոյ հարցանելի է թէ Արքազանն որի՞ կամացն պիտի հետևի, որ Աստուծոյ և մարդկանց հաճելի լինի և ինքն անբամբաս մնայ. ահա այս է նորա սուրբ խորհրդարանի հանճար և տնօրէնութիւնն ։

Բայց եթէ սրբազան Առաջնորդն մեզ չի անիծել և կներէ, պիտի ասեմք թէ, մինչ օրս ոչ ոք իւր տունն այլոց մասլահաթով չիմտնել. մանաւանդ Առաքեալքն մասլահաթով և հրաւիրանօք չէին գնում գիւղօրայք կամ քաղաքանիք քարոզելոյ և եկեղեցին շինելոյ. այլ կատարում էին իւրեանց յանձն առած պաշտօնն, ոչ մահից, ոչ տանջանքից և ոչ անպատուութենից փոյթ կամ երկիւղ տանելով. և յատկապէս նախատինք ազգին՝ որպէս Քրիստոսի սուրբ խաչն իւրեանց յուսն բառնալով և փառք համարելով ։ Վասնորոյ սրբազան Առաջնորդն եւս որպէս ճշմարիտ հովիւ իւր բանաւոր հօտին՝ չպիտէր և չպիտի այլոց հաւանութեամբ իւր պաշտօնն գործ դնի եթէ հարկաւոր է համարում ։ Բայց դեռ եւս տուած է իւր բարի կամացն. բայց մենք պարտական եմք ասել զոր ասացինք ։

Իմ միտքն այս գիր գրելոյ և խնդրագրի օրինակն ձեզ ուղարկելոյ այս է, որ եթէ կարելի լինի ձեր լրագրոյ մէջն հրատարակէք, որ ամեն մարդ հասկանայ մեր Կալկաթու ժողովրդոյ ցաւն և անճարութիւնն և թէ ինչ է պատճառն որ իւրեանց եկեղեցին և ազգութիւնն թողեալ դիմում են օտարին. և երբոր մին մին գնալով գնան և մեր եկեղեցին դրկուի իւր ժողովրդոյմն, համարելի է մեղքն հոգևորականաց ազգիս. որ ո՛չ թէ միայն անհոգ կան, այլև ջանամնան մին օր յառաջ եկեղեցւոյ դուռն փակել. ահա՛ միրոյս պատճառն այս է, այլ ոչինչ ։

Միւս կողմանէ յետ այս բոլորն իմանալոյ, գուցէ մեր Նորընտիր Ս. կաթուղիկոսն, կամ Էջմիածնայ Ս. Սինօդն կարեկցաբար շարժին խնամ և ճար առնելոյ ազգի խղճութեան. գուցէ տասնեւմիներորդ ժամն երեկոյ չփախուի ։ Եթէ ոչ մենք՝ որպէս ազգ, ցաւելով ասենք գնաց մեր ազգութիւնն, և որպէս ծանր հիւանդ՝ հոգեվարքն և վերջին շունչն է հասել. եթէ դեղ գիտես արա՛ և լա՛ց մինչ շունչն եղնգին վերայ է. և երբ մեռաւ՝ այլ ճար չկայ, և լալն շահ չունի ։ Բազում շնորհակալութիւն ձեզ՝ եթէ ազգասիրաբար հաճիք ձեր լրագրի մէջ տպել մեր այս լալն և ողբն ։

ՄԻՆ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

Կալկաթա, 1—13 Յունվար 1857 ։

Յարգելի սրբակրօն տէր Յովհաննէս Նաչկեան խաչապատկ քահանայ՝ և բազմաշխատ բազմարդեան աւագերէց Նազարէթայ Ս. եկեղեցւոյն մերոյ ։

Արժանապատիւ տէ՛ր.

Թոյլ տուք մեզ այսու գրութեամբ մերով մատչել առ Յարգութիւն ձեր և առաջի առնել զխնդիր ինչ կարևոր, որոյ առարկայն և վախճանն հային յօգուտ համօրէն համազգեաց մերոց եղելոց աստ ՚ի Հնդիկս ։ Յոյս մեծ ունիմք զի իբրև աշխատող և արթուն հովիւ բանաւոր հօտի ձերոյ՝ ունիք երկայնամիտ հոգւով ՚ի միտ առնուլ զառ ՚ի մէնջ խնդրեալն նովաւ. նկատելով զամենայն պարագայս բանին՝ փոյթ տարջիք շրջահայեաց երկայնամտութեամբ կատարել զոր ինչ խնդրեմք խոնարհութեամբ ։

Թէպէտև մեծապէս գոհ եմք զձէնջ սակս հոգեշահ անխոնջ աշխատանաց ձերոց՝ որով զտիւ և զգիշեր գուն գործէք աշխատիք մատակարարել մեզ զբանն կենաց, և հաղորդել մեզ զբարիս Աստուածահաճոյ քահանայագործութեան ձերոյ, որոյ վասն և մեք միաբան երախտագէտ եմք յոյժ, սակայն գոյ ՚ի մեզ կարօտութիւն ինչ մեծ և ծանրակշիռ, որ որչափ ծանր է յինքեան՝ այնչափ և արժանի է ձերումդ խնամական երկայնամիտ և հայրախնամ մտադրութեան ։

Ճանաչելով մեր զարդիւնաշատ երախտիս ձեր՝ որով միշտ բարեյօժար և անձնանուէր եղէք դարման մատուցանել հոգեկան կարեաց ժողովրդեան ձերոյ, և բնութենակից կարեկցութեամբ տգնիք բառնալ զբեռն ծանր ընկերին, որով և լինի կատարումն օրինաց Քրիստոսի. ճանաչելով մեր այսպէս զերախտիս արժանամեծար հոգևոր երախտաւորացդ՝ ոչ յետնորդ գտաք մեք ՚ի ցուցակութիւն ածել զերախտաւորութիւն մեր, նորոգելով վերստին զընտրութիւն վճռական և սեպհական աւագերէցութեան ձերոյ ՚ի գումարման ժողովոյ հասարակաց մերազնէից յամի 1850 յուսալով և ակնունելով զի և դուք ունիք խնամօղորէն հոգ տանիլ առ ՚ի լնուլ զայս կարօտութիւն հասարակութեանս ։

Իսկ առարկայ խնդրոյ մերոյ՝ զոր խոնարհաբար առաջի արկանեմք բարեսէր Հայրութեան ձերոյ՝ այս է.

Ջին ինչ ՚ի ձէնջ ծածկեալ հանգամանք հասարակութեան մերազնեից եղելոց աստ ՚ի Կալկաթա. զի եթէ ամենեքին սոքա՝ և կամ մեծագոյն մասն ՚ի սոցանէ որպէս գիտէք, առնչութիւն ունին ընդ միմեանս այսու կամ այնու եղանակաւ, միով կամ միւսով աստիճանաւ և կամ մերձաւոր և հեռաւոր ազգակցութեամբ. գոլով ուստերք և դստերք հօրաքերց և մօրաքերց, հօրաքեռ որդիք և մօրաքեռ որդիք. ուստերք և դստերք կնքահարց և կնքամարց, և սոյին նման առնչակիցք ։ Սոքա յիրեաց սեռիցն եւ՝ յարականաց և յիգականաց ՚ի հասանել յարբունս հասակի և ՚ի կամիլ ամուսնանալ՝ կրեն զդժուարութիւնս մեծ յարգելական վաղնջուց սովորութենէ ազգիս ։ Եւ ՚ի դիմել սոցա ընդ ժամանակս ժամանակս առ սրբակրօն քահանայս մեր վասն ամուսնութեան, բազում խոչք և արգելք լինին նոցա յանդիման. և նոցա ճարահատ եղեալ յակամայս երթան յեկեղեցիս անգղիացւոց և անդ ամուսնանան ։

Ջինի այսր ամենայնի՝ դեռ եւս ոչ մատուցեալ զՀայութիւնն և զսուրբ եկեղեցին Հայաստանեայց, տան քահանայից մերոց մկրտել զծնունդս իւրեանց, և հետևաբար զամենայն հոգևոր պէտս այսպիսեաց՝ եկեղեցին մեր լնու և մատակարարէ յանհրաժեշտ հարկէ ստիպեալ և ՚ի գործ բերեալ ։

Ահա՛ ներգործութիւն հակառակ ներգործութեան, և սահմանադրութիւն հակառակ սահմանադրութեան, ընդ որ միտք բանին ՚ի զարմացումն բերեալ ափշի, և սիրտ ամենայն հայրենասիրի և ազգասիրի կարեկցաբար վշտագնեալ տրտմի ։ Արդ այս է կարօտութիւն մեր ծանր՝ զոր մերկացաք այժմ առաջի հայրախնամ Յարգութեան ձերոյ. կամ լաւ եւս ասել, այս է ցաւ մեր ամենեցուն՝ զոր իբրև մարդասէր և երկայնամիտ բժշկի՝ բացաք և յանդիման կացուցաք բարեխնամ հովուութեան ձերոյ ։

Աղաչեմք զձեզ երկայնամիտ լինել և դարման տանել այսմ ցաւոյ մերում. խնդիր մեր այս է, զի թալ ՚ի վերայ ամենայն պարագայից հասարակութեան մերազնէից եղելոց աստ, մեղմանալ ՚ի բայս և ՚ի բանս ամուսնութեան, և մեղմացուցանել զկարևոր կապս պատկին առաքելական Թոյլտուութեամբ ներելով՝ այլ ոչ հրաման տալով, ըստ բերման ժամանակին և ըստ մասնաւոր հանգամանաց նոցա՝ որք կամիցին մտանել ընդ լծով ամուսնութեան, առանց ընդդիմանալոյ օրինադրութեան սրբոյ Ներսիսի Շնորհալւոյ. յորմէ եղեալ և հաստատեալ սահման և կէտ պատկին է՝ ՚ի միոյ հօրէ երկուց եղբարց բաժանեալ, եայլն որ ըստ կարգին ։

Կատարելով ձեր զխնդիր մեր զայս՝ ունիք յաւիտեան շնորհապարտ կացուցանել զմեզ զհասարակութիւն մեր և զհօտ ձեր փոքրիկ ։ Եւ մեք միշտ բարօրութեան և պայծառութեան պատուական կենաց ձերոց ցանկալով՝ մնամք յարգանօք, սրբազան տէ՛ր,

Պատուականութեան ձերում
ամենախոնարհ ծառայք

Փ. Ա. Գէորգեանց	Յովհաննէս Աւգոսթեանց
Սէթ Յ. Աբգարեան	Յ. Ավգուլ կրաեր
Կարապետ Յ. Վրդանէս	Մկրտիչ Ս. Յովհանեան
Յ. Մ. Վարդանեան	Մ. Խ. Յովակիմեան
Մ. Խ. Մալխաս	Մարտիրոս Ս. Յովհանեան
Հ. Ջ. Տիրխոռեան	Մանուկ Թ. Մանուկ
Վ. Գ. Վարդանէսեան	Մ. Գ. Բողրամեան
Եսայի Գէորգեան	Յ. Գ. Բողրամեան
Գ. Ե. Գէորգեան	Սէթ Կ. Պետրոսեան
Յովսէփ Սաէփան	Յարութիւն Արղարեան
Յ. Կարապետեան	Ակէբ. Յ. Աբգարեան
P. J. Pal	Թոմաս Յ. Աբգարեան
Կ. Մ. Տիրխօռ	Յարութիւն Գ. Աբգարեան
Մ. Ս. Թորոս	Կարապետ Մ. Գաւթեանց
Յարութիւն Մոյիլ	Գէորգ Պետրոս
Մանուկ Յ. Գաւթեան	Մ. Կարապետեան
Ոսկան Թ. Ոսկան	Յովհաննէս Աբրահամեան
Յօհաննէս Ա. Սէթ	Աւետ Յ. Լմինեանց

Գասպար Գրիգորեան	Առաքել Գ. Աշըրդեան
Կ. Գ. Առաքել	Խ. Յ. տէր Ղուկասեան
Յ. Գ. Ծատուրեան	Յակոբ Ֆօնփանինու
Յ. Յ. Սարգիս	Յարութիւն Ա. Բիջաննեան
M. A. Minas	Յ. Յ. Աբրահամ
Յ. Ա. Միքայէլ	Ա. Յ. Ադամ
Յ. Մ. տէր Բաղդասարեան	Մ. Ներսէսեան
Պօղոս Մխիթարեան	Ծատուր Ա. Բիջան
Յովանջան Նշխարեան	Պօղոս Կարապետ
Գրիգոր Պ. Մխիթար	Կարապետ Պ. Կարապետ
Կ. Գ. Ակթեան	Կարապետ Յակոբեան
Մ. Գրիգորեան	Գ. Մ. Տիրխոսեան
Զ. Վրդանեսեան	Կ. Գ. Մ. Տիրխոսեանց
C. Onen	Մ. Գրիգորեան
Գէորգ Աւետեան	Յարութիւն Խաչիկ
Գ. Ոսկան	Յովհաննէս Խաչիկ
Մինաս Մանուկ Մկրտում	Զ. Մ. Մանուկեանց

Լրագրոյս Մարտի 18 թուոյն մէջ իմաց տուինք թէ Իզմիրի Հայոց մասնական Տիգրան ժողովարանը՝ Իզմիտի գիւղօրէից խղճալի Հայ բնակչաց ըստ կարի նպաստամատոյց ըլլալու նպատակաւ՝ մասնաժողով մի կազմեց դրամական օգնութիւն ժողովելու համար։ Այժմ յօժարամիտ կըհրատարակեմք յիշեալ մասնաժողովոյն անդամոց անուանքը՝ ինչպէս նաեւ նուիրատու մարդասէր անձանց ցուցակը.

Անդամք յանձնաժողովոյն.

Մեծարգոյ տեարք,

Պ. Մ. Ալփիարեան,

Մկրտիչ Լաքիզեան,

Գաբրիէլ էֆէնտի Ճշմարտախօսեան

Ստեփան Յօհ. Տէտէեան,

Ստեփան Չէլիք,

Սարգիս Տիրացուեան,

Գրիգոր Չիլինկէրեան,

Ցուցակ նուիրատուաց.

Մեծարգոյ տեարք,

Հայկազեան մասնական Տիգրան ժողովարան	1000
Յունաց » Սէնժօրժ »	515
Իտալացւոց » Սթէլլա Իօնիա »	433
Օթթոման Պանքա	1000
Եղբարք Սբարթալեան	1000
Թադէոս Աըվազեան	700
Քուզինէրի է ֆիս	500
Եղբարք Վարդեթեան	350
Եղբարք Եսայեան	300
Կոստանդեանք	300
Պանք Լօքալ	300
Լիւօրուլօ	300
Վիթէլ 300 Բօլ Օմրօ 300	600
Ստեփան Պալասանեան	200
Եղբարք Ս. Պոնճաեան	200
Թադէոս Պարծանքեան	200
Յակոբ Մաքսուտօֆ	200
Մկրտիչ Գայսէրլեան	200
Բաթէրսօն 200 Ֆրաթէլլի Ալիօթի 200	400
Կարապետ տէր Գասպարեան	200
Եղբարք Լիմասեան	200
Պօղոս Թ. Պէրդամալեան	150
Աղազարեան Շահինեան ընկերք	150
Ծատուր Առաքելեան	150
Մկրտիչ Լաքիզեան 150 Գրիգոր Ապրօ 150	300
Յարութիւն Քէօլէեան	100
Խաչատուր Թ. Տամկաճեան	100
Գաբրիէլ էֆէնտի Ճշմարտախօսեան	100
Սարգիս Քէօլէեան	100
Մահտեսի Յակոբ Գույումճեան	100
Ստեփան Յօհ. Տէտէեան	100
Անթուան Պալեան	100
Րութիէ 100 Տոշարմէթ 100 Քլատօ 100	300
Յօհաննէս Մաքսուտօֆ	100
Մկրտիչ Քօրէնթի է Լօնբանի	100
Պօղոս Պալեան	100
Ստեփան Բոնոսեան	100
Եղբարք Աւագեան	100
» Վէմեան	100
Նուպար Նուպարեան	100
Յարութիւն Եսայեան	100
Եղբարք Մարկոսեան	100
	11748

Վարի գումարը	11748
Խաչատուր Յ. Լաքիզեան	100
Ալբէնսէր Բօնրօ	100
Յակոբ Զաքեան	100
Ոսկերչական ընկերութիւն	100
Ոսկերչաց Էսնաֆէն	100
Աւետիս Պօյաճեան	160
Ստեփան Չէլիք 88 Սերգիս Սէփէրեան 88	176
Մարտիրոս Ալփիարեան	84
Ստեփան Իփլիկճեան	63
Կարապետ Ոսկանեան 60 ազգասէր մի 60	120
Շարլը Մարաշլենի	60
Խաչատուր Աւագեան	50
Յօհաննէս Մ. Գերձակեան	50
Մ. Գէորգ Կ. Աէլասեան	50
Կարապետ Մ. Յակոբեան	50
Սարգիս Մարտիկեան	50
Գրիգոր Չիլինկէրեան 50 Բիթաքօ 50	100
Եղբարք Աւետիքեան	50
Չիլինկէր Էսնաֆէ 50 ազգասէր մի 50	100
Գ. Աւետիս Տէպէճեան	50
Կոստանդ Կոստանդեան	50
Սարգիս Տիրացուեան 45 Անտոն Աղասիեան 45	90
Գ. Յ. Փափազեան	45
Պ. Պախըճեան 42 Ս. Զախըճեան 40	82
Գաբրիէլ Սիվրիհիսարլեան	40
Կարապետ Ամիրաեան	40
Սերոբէ Կիւմիւշհանէլեան 40 Յ. Ո. Պ. 40	80
Սիրաք Սիւքեասեան	40
Սարգիս Թ. Չէլիք	35
Բարսեղ Գրիգորեանի ձեռամբ	35
Բարսեղ Չէմենճեան	31
Սարգիս Ճերմակեան	25
Իփլիկճի Մ. Յակոբ	25
Մելքոն Հալէպլեան	20
Փիլիպպոս Պուլտուրլեան	20
Յակոբ Աշճեան 20 Ճանիկ Լիմասեան 19	39
Տաթէոս Յունանեան	13
Յակոբ Պէրդամալեան	10
Պետրոս տէր Գէորգեան	10
	14131
Սակի տարբերութիւն	56
ղուրուշ	14187

Փունջ լրագրոյն Ապրիլ 22 թուոյն մէջ հետեւեալ յայտագիրը կըկարդամք.

"Բ. Դրան լրագրական դիւանատան կողմանէ մեզ 'ի հրատարակել ղրկուած յայտագիր մի 'ի պաշտօնէ կըծանուցանէ թէ՝ Մանզումէի Էֆքեար լրագիրը Մկրտիչ եպիսկոպոսի պաշտօնին նկատմամբ հրատարակած յօդուածոց մէջ անոր անձին դէմ անուանարկութիւն ըրած ըլլալուն համար, ըստ տրամադրութեան խմբագրական օրինաց՝ 15 օրմանեան լիրա տուգանաց ենթարկուեցաւ, պայմանաւ որ այս որոշումը յիշեալ լրագիրը 'ինք հրատարակելէն զատ՝ Մէճմուայը Հավատիս, Մասիս եւ Փունջ լրագրաց մէջ ալ հրատարակուի."

Կ. Պօլսոյ ազգային Խառն ժողովոյն մեծարգոյ ատենապետ էֆէնտին հետեւեալ նամակաւ իւր հրաժարականը տուեր է Ս. Պատրիարքին.

Ամենապատիւ սրբազան տէր,

Ազգային կեդրոնական վարչութեան ատենամանակեայ խառն ժողովը քանի մը ժամանակէ հետէ կանոնաւոր նիստ չըներ, իւր անդամոց ոմանք բացակայ եւ ոմանք գրով, բանիւ կամ գործով հրաժարուած ըլլալնուն համար։ Այս ընթացքը ազգին այժմեան վիճակին պիտոյից անյարմար եւ անոր չարաչարութիւնը վնասակար ըլլալուն, նոր վարչութեան մը կազմուելուն սախպողական պէտքը զգալի եղած է խղճի յանդիմանութենէ երկիւղ կրողաց։

Ուստի այս գրութեամբ իմ հրաժարականս ալ տալով, կըյուսամ որ ձեր բարձր Սրբազնութիւնը 'ի գործ պիտի դնէ ժամ յառաջ՝ ինչ տնօրէնութիւն որ իւր պատրիարքական իշխանութիւնն եւ ազգային ժողովոյ նախագահութեան պարտաւորութիւնը կցուցանէ.

Մնամ խորին մեծարանօք եւ յաւէտ անձնանուիրութեամբ

Բարձր Սրբազնութեան ձերում

Բէրա, 20 Ապրիլ 1867.

Խոնարհ ծառայ

ԳՐ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Այս հրաժեշտը լսելէն կիմայընէ Կոստանդնուպոլսոյ ազգային վարչութեան ցաւալի եւ յուսահատ վիճակը, որուն գլխաւոր պատճառներէն մէկը դրամոց պակասութիւնն է, ինչպէս շատ անգամ գրուցած եմք։ Մասիս պատուական լրագիրը այս բանը հաստատելէ ետեւ, Ազգին ողբալի կացութիւնը այսպէս կընկարագրէ.

"Աճա խառն ժողովն ալ գնաց. պատրիարքարանը գոցուելու վիճակի հասաւ, հիւանդանոցը վերջին խեղճութեան մէջ, ազգային գործոց ամենն ալ բարձի թողի մնացած. Բէրայի վէճը սակաւին չիվերջացած եւ ձեռնարկեալ շինութիւններն երեսի վրայ ձգուած, երկու ապօրինաւոր կաթողիկոսներուն խնդիրը կիսկատար թողուած, գաւառային եւ վիճակային գործերը խառնաշփոթ, ազգին թշնամիները զօրացած՝ եւ զայն քակտելու պառակտելու եւ ժողովուրդները պարծենելու ճիգերն ամեն ժամանակէ աւելի փութաջան. վերջապէս ձախորդութեանց ալխուր պակերին վերջը չկայ". . . .

—Կոստանդնուպոլսէն կըգրեն թէ, նոյն մայրաքաղաքին Գաղղիոյ դեսպան վսեմ. մօսիւ Պուրէ, ընկերութեամբ դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնատարաց, ամսոյս 18ին առաւօտուն Այի Ստէֆանօ գեղը երթալով՝ բարեհաճեր է երկրորդ այցելութեամբ պատուել կՏառեանց վայծառափայլ գերդաստանը, եւ բոլոր օրը անոր ընդարձակ ու պարտէզազարդ գեղեցիկ ապարանքը մնացեր է.

Նաբոլէոն կայսեր երեսփոխանին ըրած այս պատիւը՝ որ իւր հայասէր վեհանձն զգացմանց ապացոյցն է, պարծանք մը կրնայ համարուիլ ոչ միայն Տառեանց գերդաստանին, այլ բոլոր Հայոց ազգին.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՎԵՐԱՅ ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ

Յարգոյ մօսիւ Պ. Ֆ. Սլաարս գիտնական երիտասարդը՝ որ ճանչուցեալ Քոդանդինոս իքօնոմոս յոյն գրագէտին այս գործը յունարէնէ գաղղիերէնի թարգմանած է, 'ի լոյս պիտի ընծայէ զայն բազմաթիւ զանազան ծանօթութիւններով զորս ժողոված է յոյն եւ լատին հին հեղինակներէ, պատմիչներէ եւ նոր ճանապարհորդներէ եւայլն. եւ որոնք ընդամէնը՝ ընդարձակագոյն են իքօնոմոսին աշխատասիրութենէն։ Բաց յայսմանէ Յաւելուած մըն ալ կցած է, որուն մէջ ուրիշ շատ պատուական տեղեկութիւններէ 'ի զատ, ընթերցողները պիտի գտնեն ճիշտ, ընդարձակ եւ ստուգեալ ծանօթութիւններ 'ի վերայ ահագին երկրաշարժերուն՝ որոնք աւերեցին Իզմիր քաղաքը 'ի 10 Յուլիսի 1688, 'ի 3 Յուլիսի 1778, ինչպէս նաեւ 'ի վերայ ապստամբութեանն, որ պատահեցաւ 'ի 15 Մարտի 1797։

Յիշեալ Յաւելուածոյն մէջ կըգտնուի նաեւ ճիշտ եւ ընդարձակ ծանօթութիւն մի Իզմիրի Հայոց վերայ. զորս՝ գիտնական թարգմանիչը կըսէ թէ՝ իմօտոյ ճանաչեցի հինգ տարի։ Քանզի, ինչպէս յայտնի է, մօսիւ Պ. Ֆ. Սլաարս հինգ տարի գաղղիերէն լեզուին դասատուութեան պաշտօնը վարած է Մեսրոպեան վարժարանին մէջ։

Այս ծանօթութիւնը ուշադրութեան արժանի է, վասն զի Հայոց Իզմիր գաղթելուն բուն կերպն է, բացատրելով մեր ազգային սովորութիւնները, յառաջադիմութիւնները, վաճառականութիւնը եւայլն։ Բաց յայսմանէ Հայոց Սահմանադրութեան վրայօք ալ կըխօսի։ Կըյորդորեմք մեր ազգային լեզուագէտ երիտասարդները՝ որ բարեհաճին նպաստամատոյց ըլլալու այսպիսի օգտակար գրքի մը հրատարակութեանը, գոնէ մէյմէկ օրինակի համար ստորագրուելով.

ՊԱՅՄԱՆՔ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Տեղեկութիւնք 'ի վերայ Զմիւռնիոյ կոչուած գիրքը մեծ ճատոր պիտի ըլլայ պատուական թղթոյ վերայ տպուած։

Ըստ խնդրոյ բազմաց՝ թարգմանիչը երկու ճառ կցած է Յաւելուածոյն. որոցմէ մէկը Իզմիր քաղաքին զանազան դիրքը եւ սկզբնաւորութիւնները կընշանակէ. եւ երկրորդը՝ 'ի հնումն *Մելես* կոչուած գետոյն դիրքը՝ այսինքն ուր ըլլալը ճշդիւ ցոյց կուտայ։

Այս գրքին գինը՝ ստորագրողաց համար, որոշուած է *հինգ ֆրանք*. զորս պիտի վճարեն երբոր գիրքը իրենց կըյանձնուի։

Ստորագրութեան տեղն է մօսիւ Ժ. Գասբըլանին խանութը, որ 'ի Սինանօղլու խանը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 26 ԱՊՐԻԼ.

Կայսերական հրովարտակաւ, մեծ. Համամճեան Սարգիս էֆէնտին՝ որ արտաքին գործոց պաշտօնատան օտար լեզուաց թղթակցութեան տեսուչն էր, նոյն պաշտօնատան ընդհանուր քարտուղար կարգեցաւ, և այս առթիւ երկրորդ կարգի Իւլայի աստիճան շնորհուեցաւ անոր։

—Դարձեալ կայսերական հրամանաւ, Մագսուտեան մեծ. Սիմոն էֆէնտիին երկրորդ կարգի և իւր եղբօրը մեծ. Սեպուհ էֆէնտիին երրորդ կարգի պաշտօնատարութեան աստիճան շնորհուեցաւ։

—Կը հաստատեն թէ վսեմափայլ Նուպար փաշային խոհական և գործունեայ բանախօսութեամբը, Բարձրագոյն Դուռը քաբէհաճեր է Հաքիմ-էլ-Մըլք (իշխան Եգիպտոսի) տիտղոսը շնորհելու բարձրա. Իսմայիլ փաշային։

—Մայրաքաղաքէս շարունակ օգնական զօրք և պատերազմական պաշարներ կը յուղարկուին 'ի Կրետ ուր բարձր. Ռօմէր փաշան կը պատրաստուի զօրաւոր կերպիւ յարձակիլ ապստամբաց վերայ և բնաջինջ առնել զանոնք. Կը լսուի թէ Ռուսին Բարձրութիւնը յիշեալ կղզւոյն պաշարումը հարկաւոր չհամարելով՝ լուծեր է զայն։

—Ընդհանուր սրբազան Պատրիարքը ազգային երեսփոխանները անյապաղ 'ի ժողով գումարելով՝ իւր հրաժարականը պիտի տայ անոր։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 29 Ապրիլ։

Քաղաքիս անդորրութիւնը և ապահովութիւնը կը շարունակուի միշտ մեր վսեմ. ընդհանուր կառավարիչ Սիւրէյա փաշային հայրական գործունեայ խնամօքը։

—Գաղղիոյ շոգեշարժ Փոէկաթը Բէնոսկ կոչուած, որուն մէջն է ծովապետ Սիմօնը, անցեալ շաբթուանէ 'ի վեր մեր նաւահանգիստը կը գտնուի։ Յիշեալ վսե. ծովապետը՝ որ արևելքի գաղղիական նաւատորմղին ընդհանուր հրամանատարն է, հաճեցաւ այցելութեան երթալու ընդհանուր կառավարչին։ Ն. Վսեմութիւնը փութացաւ փոխադարձ այցելութեամբ 'ի տեսութիւն երթալ Սիմօն ծովապետին, յորմէ մարդասիրական մեծարանօք և թնդանօթայ արձակմամբ ընդունուեցաւ։

—Քիոս կղզւոյն մէջ անցեալ շաբթու յոյն աղջկան մի կաթոլիկ կրօնը ընդունելուն պատճառաւ Յունաց կողմանէ թեթև յարձակում մի եղեր է յիշեալ կղզւոյն Լատինաց եպիսկոպոսարանին վերայ ուր ապաստանեալ էր նորադարձ օրիորդը։ Այս դէպքը լսելուն պէս՝ Իզմիրի Գաղղիոյ ընդհանուր հիւպատոսը և Սիմօն ծովապետը փութացան, Բէնոսկ Փոէկաթով, Քիոս երթալու, և յանցաւորները բռնել տալով բանտարկել տուին։ Բայց յայսմանէ կղզւոյն գայմաքամը պարտաւորեցաւ 21 թնդանօթ արձակել տալով ողջունել գաղղիական դրօշակը. ինչու որ եպիսկոպոսարանին վերայ Գաղղիոյ դրօշակը քաշուած է եղեր երբոր յոյն ժողովուրդը անոր վերայ յարձակեր է։

—Հելլենացւոց Գէորգ թագաւորին տօնախմբութիւնը ամսոյս 23ին կիրակի օրը արտաքոյ կարգի փառաւորութեամբ կատարուեցաւ։ Հանդիսաւոր պատարագին՝ որ մատուցաւ այս առթիւ, ներկայ էին Հելլենացւոց և Ռուսաց մեծ. հիւպատոսները և խուռն բազմութիւն։

—Կը լսեմք թէ վսեմ. Նուպար փաշան, որուն ազգասիրական և ուսումնասիրական վեհանձն զգացմունքը յայտնի է ամենուն, Կ. Պոլսոյ Խասգիւղի մէջ ընդարձակ ու գեղեցիկ տուն մի ծախու առեր է Նուպարեան և Շահնազարեան սանուց գիշերօթիկ դպրոց մի ըլլալու։

—Տփխիսէն հասած նամակները կը ծանուցանեն թէ վեհափառ Ս. կաթուղիկոսը Ապրիլի 7ին հասեր է յիշեալ մայրաքաղաքը և իւր բարձր աստիճանին արժանաւոր պատուով և փառաւորութեամբ ընդունուեր է։

—Ս. Երուսաղէմի միաբաններէն գերա. տէր Սահակ արքեպիսկոպոսին և արժա. տէր Տիմոթէոս վարդապետին Եգիպտոս հասնիլը արդէն ծանուցած եմք. Գահիրէէն մեր մեծարգոյ թղթակիցը կիմացունէ մեզ թէ յիշեալ անձնաւորք [illegible] Ապրիլի 18ին՝ այսինքն [illegible] օրը ճամբայ ելեր են Հապէշստան երթալու։ Կը լսուի թէ այս ճանապարհորդութիւնը լմնցնելէ ետև Հնդկաստան ալ պիտի երթան։

—Կը հաստատեն թէ Եւրոպայի գրեթէ ամեն վեհապետները Փարիզ պիտի երթան տիեզերական Արուեստահանդէսը տեսնելու համար։ Եգիպտոսի Փոխարքայ բարձրապատիւ Իսմայիլ փաշան ևս՝ որուն հրաւիրանաց նամակներ գրած է, կը լսեն, Գաղղիոյ կայսրը, Յունիս ամսոյն մէջ պիտի երթայ 'ի Փարիզ։

Մեծապատիւ խմբագիր Արշալոյս լրագրոյն,

Պոլիս տպուած Ծաղիկ անուն հանդիսին Ապրիլ 12 թուոյն մէջ, տեղւոյս Ուսումնասէր ընկերութեան վրայ երկար յօդուած մը տեսանք, որուն հեղինակը նոյն ընկերութիւնը իր առևտրականին պատճառաւ քայքայման վիճակի մօտ նկարագրեր է և զմեզ ալ ընկերութենէ հրաժարուած ըլլալ ուզեր է հաստատել։ Ուստի մեք ստորագրեալքս թէպէտև բարեմիտ հասարակութեան առջև նոյն գրութեան ինչ ազդեցութիւն ունենալը գիտեմք, բայց և այնպէս մեր հեռաւոր ազգայիններու ըղձութեան և գիտութեան համար, երկտողիւս կը փութամք հրապարակաւ ծանուցանել, որ Ուսումնասէր ընկերութիւնը օրըստօրէ աւելի ամրութիւն և յառաջադիմութիւն գտնելու վրայ է, և թէ մեք՝ նախկին սիրով մեր պաշտօնը կը շարունակեմք, պատիւ սեպելով մեզ Պ. Ոսկանեանի այս փորձառու անձի մը ձեռնարկած չէնքին հիմնարկութեան աշխատակից ըլլալ. խնդրելով որ սոյն գրութեան ձեր ազգօգուտ լրագրոյն մէջ անկիւն մը շնորհելու բարեհաճիք, Մնամք,

Իզմիր, 28 Ապրիլ 1867։ — Պօղոս Պերկամալեան, Սահակ Աւետիքեան։

—Լրագիրնիս մամուլը դնելու ժամանակնիս՝ Գահիրէէն նամակ մի ընկալաք, որ Եգիպտոսի վիճակին Առաջնորդ գերա. Գաբրիէլ Ս. արքեպիսկոպոսին վախճանիլը կը գուժէ, որ տեղի ունեցեր է Ապրիլի 20ին գիշերը։ Մեր մեծարգոյ թղթակցին՝ հանգուցեալ սրբազանին վրայօք տուած մանրամասն տեղեկութիւնները հետևեալ թուով պիտի հրատարակեմք։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԻԶՄԻՐԷՆ ՂԱՍԱԲԱ ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂՒՈՅ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԳԱՐՆԱՆ

ՍԿՍԵԱԼ ՄԱՐՏԻ 18ԷՆ Ն. Թ. 1867

ՊՈՒՌՆՈՎԱՅԻ ՃԻՒՂ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐԸ

Իզմիրէն պիտի մեկնի Պուռնովա երթալու

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ [illegible] ժամը 6,35 րոպէին, 7,45ին, 9ին և 12ին.

ԵՐԵԿՈՅԻՆ՝ 3 1/2ին, 5ին, 6ին.

Ամեն շաբաթ երեկոյին արտաքոյ կարգի շոգեկառք պիտի մեկնի Իզմիրէն ժամը 6,50 րոպէին և Պուռնովայէն 7,15 րոպէին Կ. Ե.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ ժամը 7,15ին, 8 1/2, 10,10ին, 12.

ԵՐԵԿՈՅԻՆ 2,15ին, 3,15ին, 4,15ին, 6ին.

Իզմիրէն մեկնած շոգեկառքը պիտի վերադառնան միշտ՝ քաղաքէս մեկնելէն կէս ժամ ետքը, բաց 'ի հասարակ օրերը կէսօրին մեկնած շոգեկառքէն, որ պիտի վերադառնայ ժամը 2 1/4ին կէսօրէն ետև։

Երթալու և վերադառնալու տոմսակներ

Պիտի տրուին ամեն օր. Իզմիրէն ամեն շոգեկառքով։ Պուռնովայէն հասարակ օրերը կէսօրէն ետև և կիրակի օրերը՝ բոլոր օրը։

ՏՈՄՍԱԿԱՑ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Առաջին կարգ՝ 8 ղշ. 2րդ կարգ՝ 6 ղշ. 3րդ կարգ՝ 5։

ՂԱՍԱԲԱՅԻ ԳԻԾ

Իզմիրէն պիտի մեկնի Մէնիմէն, Մանիսա, Ղասաբա եւայլն, երթալու համար։

Հասա. օրերը առաւօտուն 7,20ին երեկոյին 3,20ին։
Կիրակի օրերը » 8ին » 3,20ին։

[illegible] 12 [illegible]

ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՒ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՒ ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ ԿԸՏՐՈՒԻՆ

1. ԱՄԵՆ ՕՐ 'ի մէջ Իզմիրի և Քօրտէլիօյի, ամեն կարգի։ Իսկ Իզմիրէն, Մէնիմէնէն, Մանիսայէն և Ղասաբայէն առաջին և երկրորդ կարգի տոմսակներ՝ ամեն կայարանաց համար։ Շաբաթ և կիրակի օրերը՝ 10 մղոն և աւելի հեռաւորութիւն ունեցող կայարաններու համար տրուած տոմսակները՝ մինչև ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅԻՆ կընդունուին վերադառնալու համար։

2. ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ՕՐ ԿԷՍՕՐԷՆ ԵՏԵՒ, ինչպէս նաև ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ, երրորդ կարգի տոմսակներ ևս կըտրուին ամեն կայարաններէն ուրիշ որ և է կայարանի մը համար, միևնոյն նախընթաց պայմաններով. բայց միայն մինչև ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ ընդունելի են վերադառնալու համար։

3. Զբօսանաց ընկերութիւններ, 'ի մէջ Իզմիրի, Մէնիմէնի, Մանիսայի և Ղասաբայի, որոնք 20 հոգիէն պակաս չեն առաջին կարգի համար և 30 հոգիէն պակաս չեն երկրորդ կարգի համար, կրնան երթալու և վերադառնալու տոմսակներ ստանալ ՊԱՐԶ ՏՈՄՍԱԿԱՑ ԳԻՆԵՐՈՎ. բայց պէտք է որ 2 օր յառաջ ծանուցանեն Վարչութեան գրատուներու։

4. Դպրատանց աշակերտներուն և վարժապետաց, երբոր բազմութեամբ են, աժան գիներով տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարանաց համար։

☞ Ամեն ամսոյ առջի օրէն սկսեալ առաջին կարգի բաժանորդագրութեան (աբօնըման) տոմսակներ կըտրուին 'ի մէջ Իզմիրի և Պուռնովայի, ինչպէս նաև 'ի մէջ Իզմիրի և Քօրտէլիօյի։

ԿԱՅԱՐԱՆԱՑ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱԴՐԻԱԼ ԵՆ ԻԶՄԻՐԻ ԺԱՄՈՒՑ ՀԱՄԵՄԱՏ

Իզմիր, 6-18 Մարտ 1867։ — ՀՐԱՄԱՆԱՒ. Վարչութեան գրասենեակ։

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

ՓԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

ԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Մարդոյս ջղային դրութեան (սիսթէմ) շատ յոգնած ըլլալը [illegible] մին է և ջիղերուն ամենափոքրիկ շարժումը կամ դըրգռութիւնը վշտալի է յոյժ. վասն զի մեր գտնելու է անոր դեղը՝ — Միակ դեղը այս է. քիչ խմէ գինի, գարեջուր, և ոգելից ըմպելիք. և աւելի աղէկ կըլլայ որ բոլորովին հեռանաս անոնցմէ, և ամենևին չխմես. նմանապէս խահվէ մի խմեր, և անոր տեղ թեթև թէյով (չայ) գոհ եղիր։ Կարելի եղածին չափ մաքուր օդ ծծէ, ամեն գիշեր իմ դեղահատերէս երեք կամ չորս հատ առ, շատ մի կեր և համեմունքէ (պահարը) հեռու կեցիր։ Եթէ այս օգտակար կանոնները ճշդութեամբ 'ի գործ դնելու ըլլաս, միտքդ շուտով պիտի հանգստանայ, մարմինդ առողջ պիտի ըլլայ և պիտի մոռնաս թէ ջղաց շարժումն ունեցար։

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ԵՐԻԿԱՄԱՆՑ

Այս գործարանաց վրդովեալ ամեն հիւանդութեանց մէջ. թէ կիկղամբը չափէն աւելի ջուրէց կըլլան կամ բաւական չեն ըլլար, թէ քարը կամ աւազը երիկամանց կը հասնին կամ թէ անոնց մէջ ցաւեր կը գտնուին մէջքին համապատասխանած մասը. Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակ՝ պէտք է Հոլլօուէի դեղահատերը առնուլ տալով հրահանգաց համեմատ և անոր օծանելիքը շփել երիկամանց վարի կողմը անկողին մտնելու ժամանակը։ Այս գործածը անմիջական օգնութիւն մի պիտի մատուցանէ, այնինչ ուրիշ դեղերը զուր տեղը գործածուած պիտի ըլլան։

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԱՒՐՈՒԻԼԸ

Ո՛ր և է դեղ մի չկրնար ստամոքսի զօրութիւնը նորոգել և աղէկցնել զայն շուտով՝ ինչպէս այս դեղահատերը. որոնք անբարեխառնութենէ կամ վատթար կերակուրէ պատճառուած բոլոր թըլթութիւնը կը վանեն և կը հանեն 'ի լեարդէն (ճիգեր), [illegible] գործողութիւնը կը կարգադրեն. ջիղերու սաստիկ ձգտման (սպազմ) դէպքերու մէջ սքանչելի ներգործութիւն մի ունի և լերդի ու ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ։

ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆ ԹՈՔԱՌԱԶԻՑ (բրօնշիտ) ՀԱԶ ԵՒ ՀԱՐԲՈՒՂԽ

Շնչառութեան գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն ախտէն աւելի յաճախ կը պատահի և երբեմն աւելի վտանգաւոր է։ Անոնց գործողութեանց անկարգ ընթացքին առաջին նշանները կրնան միշտ կարգադրուիլ Հոլլօուէի հաշակաւոր դեղահատից միջոցաւ։ Անոնք շուտով կը դարմանեն որևէ ժամանակեայ անշարժութիւնը, կը թեթևցնեն խցուած շնչերակները, կը բարեխառնեն շնչառութեան սաստիկ արագութիւնը և կարողութիւն կուտան շնչափողին ու թոքերուն դիւրութեամբ ու կանոնաւորապէս գործելու։ Այս դեղահատերը՝ իրենց մաքրողական զօրութեամբը կը սրբեն արիւնը ամեն աղտեղութիւններէ, և այս եղանակաւ կը զօրացնեն դրութիւնը (սիսթէմ) ընդդէմ ծիւրական ախտի, շնչարգելութեան, և ուրիշ թոքային տկարութեանց։

ՏԿԱՐԱՑԵԱԼ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԲԱՂՆԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

Տկարութեան, թուլութեան և ջղացաւութեան դէպքերու մէջ, որոնք որ և է բնական կամ գերբնական չափազանցութենէ յառաջ եկած են, այս դեղահատից այլայլիչ և նորոգիչ ներգործութիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարսողութիւնը կը վերահաստատէ, մարմնոյն ամեն հիւթոց թափումը կը կանոնաւորէ, ջղային դրութիւնը կը զօրացնէ, հիւանդին միտքը կը յորդորէ և զուարթութիւնը ձեռք կը բերէ։

Հոլլօուէի դեղահատերը ամենէն օգտակար դեղերն են հետևեալ հիւանդութեանց համար.

Շնչարգելութիւն,	Ցօղացաւութիւն,	Թոքացաւութիւն,
Մախձային ախտք,	Տեւատեւութիւն,	Ցաւք որովայնի,
Խիթ (սանճը),	Ջրգողութիւն,	Միզարգելութիւն,
Հարբուղխ,	Անմարսողութիւնք,	Բորբոքումն,
Ծիւրական ախտ,	Դալուկն,	Ախտք ընդերաց,
Թանչ (փէսանտրէ),	Բարախին ախտ,	Անկանոնութիւնք կանանց,
Խուլ պարանոցի,	Քար կամ խիճ միզանոցի,	
Վէրնոտութիւն,		Մորթային հիւանդութիւնք,
Լերդի հիւանդութիւնք	Գլխացաւութիւն,	
Փողացաւ,	Ափրոդիտեան ախտք,	Խցողութիւնք.

Խմբագիր—տէր լրագրոյս,
Գրիգոր Գ. Պալթազարեան.

ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ